

ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ

Немий Віталій

Науковий керівник – доц. Топорівська Ярослава

ЕСТРАДНА ПІСНЯ В РЕПЕРТУАРІ КАМЕРНИХ ХОРІВ УКРАЇНИ

Камерні хори, як мистецькі колективи нового типу набувають розквіту у мистецькому просторі України із 60-х років ХХ ст. Їх виникнення зумовлене розвитком української хорової музики, що потребувала від хористів відповідної професійної підготовки.

Першим українським камерним колективом став Київський камерний хор ім. Б. Лятошинського, який був заснований в 1973 році. Саме особиста дружба і творча співпраця диригента В. Іконника та композитора Б. Лятошинського зумовили реалізацію цього новаторського мистецького проекту [4, с. 124]. Виникнення камерних хорів значною мірою активізувало Б. Лятошинського писати твори для хору а cappella (хорові цикли на слова Т. Г. Шевченка та М. Т. Рильського).

І в наш час подібний алгоритм творчої діяльності в системі «композитор-диригент» є вагомим рушійним фактором розвитку камерно-хорового виконавства, адже в даному разі хор постає мистецькою лабораторією, де композитор апробує експериментальні власні ідеї і творчі задуми. Приклади даної концепції можна було спостерігати протягом усього існування камерного хорового виконавства.

Камерні хори можуть виступати на будь-яких концертних майданчиках і виконувати музику різної складності й різних стилів – фольклор, класичну та сучасну музику, естрадну та джазову. Проаналізувавши репертуари українських камерних хорів зазначимо, що камерні хори можуть виконувати музику різних жанрів та різної складності, за винятком масштабних творів. Є твори, виконання яких краще вдається камерним хорам, а є такі, котрі ліпше звучатимуть у виконанні великих колективів. Ознаками камерного хорового виконавства є: малочислений склад (від 12–24 осіб), прозоре та філігранне звучання, відповідна професійна музична освіта учасників, різноманітний репертуар, поєднання акторської та хореографічної майстерності, володіння грою на різних інструментах.

Розглянемо найбільш знакові українські камерні хори та наявність в їхньому репертуарі естрадних творів. Камерний хор «Київ» засновано у грудні 1990 року. Капелу професійних співаків очолює Микола Гобдич, випускник Київської консерваторії, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, заслужений діяч мистецтв України. Хор «Київ» провів понад тисячу концертних виступів на сценах 21-ї країни світу, здійснив записи і трансляції на багатьох радіо Європи та Національному радіо України. Вийшли у світ 40 компакт-дисків із

записами національної та зарубіжної музики, більшість із яких записано вперше. Цей рекорд поки що не подолав жоден з хорових колективів, нині суцільних в Україні і за її межами.

Оригінальністю вирізняється постановка хористів на сцені: вони стоять півколом, поділяються на квартети, співають з-за лаштунків, співають, виходячи на сцену з глядацького залу. Незважаючи на цю, непритаманну хоровим колективам мобільність, зберігається чудовий, майже ідеальний вокальний ансамбль. Диригент – Микола Гобдич весь час знаходиться в русі, часом співає соло, часом «залишає» своїх хористів, знаходячись поза сценою, керує хором.

Репертуар хору – це музика середньовіччя, ренесансу, класицизму, сучасна музика включно з авангардними опусами і фріджазовими п'єсами. Хронологічно усе це розмаїття охоплює шість століть. Серед останніх «хітів» європейського гастрольних турне камерного хору «Київ» – гімн січових стрільців «Ой у лузі червона калина», яка стала символом українського спротиву після повномасштабного вторгнення РФ. Під час виконання «Червоної калини» хористи розгортають перед глядачами величезний український прапор та зривають овації глядачів.

Серед українських камерних хорів виокремимо камерний хор «Орея» заснований у 1986 році в місті Житомирі. Прикметною особливістю цього хору є жіноча група, яка володіє і народною («відкритою») і академічною («прикритою») манерою співу, і, що найсуттєвіше, може користуватися цим на одному концерті, навіть в одному творі (соло S «Куріє» Пярт Уусберг) [6]. Репертуарна політика «Ореї» дуже відрізняється від усталених традицій. Якщо взяти до уваги концепцію репертуару переважної більшості камерних хорів України, то можна побачити закономірність – виконують українську духовну музику, як сучасну, так і старовинну, класику та, звичайно, різноманітні обробки української народної пісні. Натомість хор «Орея» виконує переважно закордонну сучасну музику (навіть є закордонні композитори, які довіряють колективу перше виконання своїх творів). Окремо варто згадати те, що колектив у своїй творчій діяльності під орудою О. Вацека, використовує різні шумові ефекти за допомогою рук та губ. Наприклад, шум моря, крик чайок тощо. Відомо навіть, що в хорі застосовують «beatbox» (створення ритмічних малюнків та мелодій за допомогою голосового апарата), і це суттєво розширило його можливості і стало цікавим новаторським внеском О. Вацека в звучання колективу [5].

Академічний камерний хор «Хрещатик» – яскравий, самобутній, професійний колектив світового рівня, який працює в різних стильових напрямках та створює нові тенденції у світі хорової музики. Камерний хор «Хрещатик» створено в березні 1994 року. З першого дня роботи своїм успіхом хор завдячує засновникові Ларисі Бухонській – її енергії, наполегливості, творчому завзяттю, високому професіоналізмові та невичерпному натхненню. 1999 року хор отримав статус Муніципального. Художнім керівником хору з 2007 року є заслужений артист України Павло Струць. Під орудою Павла Струця хор «Хрещатик» став постійним учасником низки національних та міжнародних фестивалів: «Київ Мюзік Фест», «Музичні прем'єри

сезону», «Пасхальна асамблея», багатьох філармонійних концертів, спільних програм з найкращими оркестрами і сольними виконавцями України та Європи, а також багатьох урочистих і офіційних заходів державного і столичного рівня.

Одним з важливих досягнень Павла Струця у напрямку розвитку колективу є створення концертних програм та хорових вистав, що формуються на поєднанні та симбіозі різних мистецьких жанрів, що є в мистецькому просторі України унікальним явищем. Хором «Хрещатик» створено понад 10 різноманітних авторських програм, серед яких: хоровий театр класичної музики у постановці «Smiles», українські народні пісні у сучасних джазових обробках «Намісто красних пісень», африканські спірічуелли «O Happy Day», акапельний баттл класичної та популярної музики «Stars», програма духовної музики, присвяченої образу Богородиці «Ave Maria» та «Агні Парфене».

Проекти «Намісто красних пісень» та «Шлягери звідусіль» – побудовані за принципом творчої переробки широко відомих музичних творів, проте мають свою специфіку, викликану, насамперед, вихідним матеріалом. Ця специфіка позначилася і на прийомах хорового аранжування, і, відповідно, потребує окремого дослідження. Продовженням експериментального пошуку нових жанрових поєднань стала постановка «Shante kafe — du Khreschatyk», серцем якої стали всесвітньо відомі композиції французького шансону творчості: Едіт Піаф, Шарля Азнавура, Джо Дассена, Мари Ляфоре та ін.

Західний регіон представлений рядом цікавих хорів, найчастіше камерного складу. Це львівські колективи, що постали поряд із капелою «Трембіта» (М. Кулик) – Галицький хор (В. Яциняк), «Glogia» (В. Сивохіп), «Євшан» (І. Даньковський), дрогобицький «Легенда» (І. Циклінський), рівненський «Воскресіння» (О. Тарасенко), волинський «Оранта» (В. Мойсіюк), франківський «Галицькі передзвони» (І. Дем'янець), Хмельницький камерний хор (І. Цмур), тернопільський «Brevi» (С.Дунець), ужгородський «Sanctus» (Е.Сокач), хор «Чернівці» (Н. Селезньова) та ін.

Хмельницький муніципальний камерний хор є відомим колективом, що презентує хорове мистецтво в Україні та інших європейських країнах. Керівником хору є заслужений діяч мистецтв України Ігор Цмур.

В репертуар Хмельницького муніципального камерного хору входять твори сучасно музики з шумовими ефектами та з використанням перкусії – авторів М. Балери, В. Зубицького, А. Секко, Л. Попялкевич, І. Алексійчук, М.Хоган, І. Цмура та ін. [3].

Хорова капела «Легенда» була створена у 1970 році при Дрогобицькому міському Будинку культури ім. І.Франка. Засновником капели був випускник Львівської консерваторії Олег Цигилик. У 1986 році «Легенду» очолив новий керівник – Ігор Циклінський.

Репертуарна політика орієнтована на сучасну українську та зарубіжну музику [8]. У виконанні хору «Легенда» на різноманітних концертах і конкурсах звучать спірічуелси А. Ервола «Sometimes I feel like motherless child», Д. Харстрона «Elijarh Rock», Р. Рінгволда «Deer River», Г. Сміта «Ride the Chariot», Р. Шоу «Every time feel the Spirit» та «If I got my ticket», М. Магістерський науковий вісник. – № 39

Хогана «Old Time Religion», Д. Лоумера «Soon I will be done», М. Хогана «I'm gonna sing till the Spirit moves», Х. Джонсона «Ain't got Time to Die», Л. Джерхарда «Dry Buns» [7]. Ці твори поєднують в собі характерні елементи виконавських традицій (колективна імпровізація, характерна ритміка з яскраво вираженою поліритмією, глісандові прийоми звучання, не темперовані акорди, особлива емоційність) зі стилістичними рисами американських пуританських гімнів. Часто спів супроводжується плесканням в долоні, танцем. Оскільки, за будовою спірічуелс має – «питання – відповідь», більшість з них написані для соліста і хору.

Серед останніх творів хору «Легенда» – «Заспіваймо пісню за Україну» О. Пономарьова в аранжуванні Ярослава Карпіва. Дрогобицький муніципальний камерний хор «Легенда» дякує своєю творчістю країнам, які підтримують Україну в війні з окупантом. Творчий колектив, уже виконав та записав відеоролики кількох гімнів країн, які активно сьогодні допомагають та підтримують Україну в боротьбі проти агресора. Мова іде про таку важливу в час війни підтримку зброєю, гуманітарними вантажами, ліками та допомогою вимушено переміщеним особам, які через воєнні дії були змушені покинути терени рідної держави [2].

Академічний камерний хор Тернопільської обласної філармонії «Brevis» (диригент – заслужений артист України Святослав Дунець, хормейстер Іван Бобітко) теж включають у репертуар твори естрадного напрямку. Серед них виокремимо пісні легендарного англійського гурту «Beatles» – «Because», «Yesterday». Абсолютними «хітами» останньої концертної програми хору «Музи не мовчать» стали пісні «Біля тополі», «Буде весна» та «Stefania».

Хорове аранжування пісні «Stefania» з репертуару «Kalush Orchestra» здійснив Я. Карпів. Виконання включає в себе не лише спів мішаного чотириголосного хору, але й ритмічний супровід (плескіт в долоні всіма хористами, гра на шейкері та тамбурині), що додає рухливості та енергійності виконанню пісні [1]. Традиційним для такого типу аранжування є гармонічний супровід басової партії октавним викладом на складі «тум-ту, ту-ру-ду-тум, тум». У переграші тенори проводять контрапунктуючи мелодію, вокалізуючи їх складами «тья-ба-да, ба-да-ба, да-ба». Згодом цю вокалізацію дуєтом з проводять сопрано, стаючи фоном для альтів, у партії яких проводиться основна мелодична лінія пісні. В цілому, твір сприймається як цікава та захоплююча хорова інтерпретація одного з останніх українських хітів.

Таким чином, українські камерні хори, використовуючи свою мобільність, особливості звучання, долучення музичних інструментів та хорової театралізації активно додають до своїх концертних програм естрадні пісні, поєднуючи їх із світовими та українськими класичними на народними хоровими творами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічний камерний хор «Бревіс». Виконання «Стефанії». Відеозапис з концерту. URL: <https://fb.watch/gfjkW0QspQ/> (дата звернення 16.09.2022).
2. Дрогобицький хор «Легенда» по-особливому дякує країнам, які нас підтримують. MediaДрогобиччина: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/uNAohSk> (дата звернення 08.05.2022).
3. Марач О. М. Актуалізація регіонального хорового мистецтва України у діяльності хмельницького муніципального камерного хору: за матеріалами інтерв'ю з маестро Ігорем

- Цмуром. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. Тернопіль, 2012. № 2. С.36–42.
4. Стасюк Ю. Іконник – диригент Київського камерного хору імені Б. Лятошинського. Хорове мистецтво України та його подвижники: матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. С. 120–128.
  5. Телеканал Житомир . Житомирська обласна державна телерадіокомпанія. Ранок. Олександр Вацек. URL: <https://cutt.ly/jNAiSY9> (дата звернення 18.04.2014).
  6. Уусберг Пят «KYRIE». Хорова капела «Орея». URL: <https://cutt.ly/kNAoasg> (дата звернення 2.09.2010).
  7. Цуден А. Від монодії до спірічуелсу. Поступ. 2002. 4 – 10 квітня.
  8. Шуневич Євгенія. Особливості формування репертуару муніципального камерного хору «Легенда» (м. Дрогобич). Молодь і ринок №9 (104), 2013. С.110–114.

Потепньова Христина
Науковий керівник – проф. Кондрацька Людмила

ХОРОВА МУЗИКА СУЧАСНИХ КОМПОЗИТОРІВ ГАЛИЦЬКОГО КРАЮ

Метою статті є визначення характерних ознак сучасної хорової музики у вимірі регіоналістики. Наголошено на інтонованій суголосності хорових мініатюр сучасних галицьких композиторів духовно-моральнісним пошукам нинішньої доби. ХХІ століття показав, що композиції різних генерацій митців краю складають вагому частину репертуару вітчизняних хорових колективів різного рангу та рівня професійної майстерності. Особливої актуальності набувають композиції, що з'явилися нещодавно, в нових реаліях суспільно-політичної та культурно-економічної дійсності.

Аналіз останніх досліджень. Хоровий доробок галицьких композиторів-сучасників є предметом спеціальних наукових студій. З нещодавніх досліджень варто виокремити монографії Л. Кияновської [2], І. Бермес [1]; дисертаційні роботи Л. Немцової [3], Х. Флейчук [4]. Мета статті – охарактеризувати типові риси хорових композицій сучасних композиторів галицького краю. Виклад основного матеріалу. Сучасне хорове мистецтво краю осцилює одночасною співдією прихильників прадавніх народних традицій і манери співу та адептів ультрасучасних технік письма, із залученням найновіших досягнень у сфері акустичної і електронної музики.

Так, у доробку сучасних галицьких композиторів диригент хорового колективу знаходить цілий спектр інтонованих одкровень. Веселка жанрів і формотворчих принципів хорового співу включає: 1) твори а capella («Різдвяна Літургія» О. Козаренка, кантата «Іван Підкова» В. Камінського; триптих «Поетика», «Святий Боже», «Богородиця», «Вчені казки», «Ніч», «Червона калино, чого в лузі гнешся? «Дивувалася зима», «Ніч у полі», «Дерево вічності», «Дві зорі цвіло у небі», «Сніг у квітні», «Христос Воскрес!», «Мелодій смутку і надій», «На сіре тло проміння впало», «Отча криниця», «Де ти, ладо чорноброва», «Мужицька доля», «Ніч», «Ой пігнала дівчинонька ягнятонько в поле» М. Ластовецького; «Нічні думи», «Якби...», «Благослови, душе моя, Господа», «Хвали, душе моя, Господа», «Молитва», «Христос воскрес», «Пісня сліпих», «Сонце на обрії», «Музика сфер небесних», «Святий вечір», «Гроза», «Осінній день», «Не вмере поезія», «Тануть, в'януть сніги», «Вставай,